

III.

Tað var á morgni tann 5 október, minni enn ein vika aftaná at »Clement« var sókt. J. Robison, skipari á Newton Beech, eitt 3.000 tons stórt farmaskip, sum Ridley, Son & Tully, New-castle-on-Tyne átti, hevði fingið boð um, at eitt lummaslagskip var byrjað at gera um seg í nánd av honum, og vaktarmenn hansara vóru eftiransnir. Teir vóru norðanfyri St. Helena við einum meisfarmi á leið frá Cape Town til Onglands. Ein 4-tumma kanón var sett um-borð í Cape Town, men Robison atlaði sanniliga ikki at nýta hana um hann var álopin av einum lummaslagskipi. Ístaðin vónaði hann at kunna halda leiðina fram uttan at mæta figg indan, og tí at frásøgnin um lummaslagskipið hevði sagt frá, at tað hendi í nánd av Brasilíu, hevði hann ikki alt ov smáar vónir.

Hann lá í koyggju síni, tá fyrsti stýrimaður hansara rópti á hann frá brúnni. Klokkan var tá seks. »Eitt krigsskip kemur skjótt móti okkum«, rópti stýrimaðurin, og orsakað av Clement-søguni, leyp Robison á brúnna í berum pyjamas. Hann hevði varhugan av, at hann tó fór at fáa meira nyttu av vanligu klæðum sínum teir koman-di dagarnar. Hann var so visur í, hvat fór at henda, at hann tveitti skipsappirini yvir borð, áðrenn teir vóru greiðir yvir, hvat skip tað var. Men skjótt var krigsskipið heilt nær, og nú sá hann skillinga, at tað var lummaslagskipið Graf Spee. Hann helt alt fyri eitt, at tað vóru tvey lummaslagskip í Suð-uratlantshavinum, og tí boðaði hann telegrafistinum frá at senda neyðarkall. Triggjar ferðir sendu teir neyðarkallið út. So segði lummaslagskipið frá, at teir skuldu gevast alt fyri eitt, ella vildu teir skjóta teir í knas. Robison noyddist at akta, og sum sagt, tí hann var greiður um orskapin í at royna slíkt, noktaði hann monnum sínum at nýta 4-tumma kanónina. Tá vildi Newton Beech bert gerast eitt risasaktari.

Men Newton Beech bleiv ikki sókt, eins og bretska sjómenninir høvdu væntað, ein týsk manning yvirtók skipið, og síðani fylgdi tað aftaná lummaslagskipinum. Robison byrjaði at fáa illgrunir, og hann spurdi ein týskan yvirmann, um tað, ið hann hevði høyrð, at Graf Spee fíar dagar frammanundan hevði sókt Clement, var satt. Men týskarin bedýraði, at hetta høvdu teir als onki havt við at gjørt, og eina løtu helt Robison, at hann var farin skeivur í hugsan síni.

Tó, tann næsta dagin kom ein motorbátur á síðuna á farmaskipinum, og Robison fekk boð um at koma yvir á Graf Spee fyri at tosa við skip-ran. Umborð á lummaslagskipinum varð hann forður niðurundir og presenteraður fyri Hans Langsdorff, kommandorur á Graf Spee. Hesin var ein týskur sjónaður av tí gamla slagnum, og hann var óvuliga hoviskur yvir fyri Robison. Eina løtu prátaðu teir bert sum ellars, men so seði Langsdorff knappliga: »Yvirmenn mínir hava sagt mær frá, at tygum halda, at eg havi sókt eitt annað bretska skip?« Robison helt,

at tað mundi vera best at halda sær at tí, sum hann hevði sagt, og segði at admiralitetið hevði sent boð um, at Graf Spee hevði sókt Clement. Soga hansara hevur helst ljóðað sonn, tí Langsdorff ypti so at siga beinan vegin óksl og viðgekk, at teir høvdu lopið á Clement undir ir navni systurskip teirra Admiral Scheer, men hann segði ikki, hví teir høvdu gjørt so. Robison var tó ongin byttlingur, og hann hugsaði sum so, at kriggjer eitt spæl, har tað m.a. ræður um at halda hvønnannan fyri gjøldur, og tí hevði Langsdorff helst borið seg soleiðis at fyri at seta figgindan í iva, soleiðis at teir kanska fóru at leita eftir einum skipi, ið ikki var har.

Um hetta mundi undraðist bretska admiralitetið enn á, hví týskararnir mundu hava loyvt sjómenninum frá Clement at sleppa til rýmingar. Tað sýntist tápuligt at teir høvdu loyvt Bretum at siga frá um allan heiminn, at eitt krigsskip hevði byrjað skemdargerðir í Suður-atlantshavinum. Robison var tann fyrsti, sum gitti, hví hetta hevði verið so.

Langsdorff atlaði, kom tað seinni fram, at lata Graf Spee koma fram onkra aðrastaðnis undir sínum rætta navni (og so gjørdi hann, tá hann í tí indiska havinum loyvdí eini bretska manning at sleppa undan og siga frá, at Graf Spee var staddur har. Soleiðis blivu tvey bretska krigsskipini noydd til at mæta höttanini frá TVEIMUM týskum krigsskipum ístaðin fyri bert EINUM, og hetta kundi hava avgerandi týðning fyri eydnú bretanna, viðvíkjandi at fanga Graf Spee. Robison hevði gitt hetta tí, hann hevði verið so heppin, at sogan ið hann fyri stuttleikar hevði gjørt, veruliga var sonn. Hvussu nógv soga hansara hevur ávirkað Langsdorff, vita vit ikki, men helst man hann hava hildið at admiralitetið longu hevði gjøgt umskoðað ætlan hansara. Men Robison var staddur í eini støðu, har hann bert kundi biða og vóna at neyðarkall hansara vóru hoyrd av onkrum skipi, ið bar tey víðari til bretska herskipini, ið vóru stadd í nánd. Men tímarnir gingu, og onki bretska herskip kom til sjón-dar, og at endanum ívaðist Robison ikki í, at kall hansara IKKI vóru hoyrd. Sendarin var jú eisini óvuliga veikur. Men neyðarkallið frá Newton Beech vóru sanniliga hoyrd. Tað bretska farmaskipið Martand hevði hoyrt lutvís, at Newton Beech var blivin álopin av einum týskum lummaslagskipi. Tó, av ókendum orsökum blivu tey víðari boðini frá Martand ikki hoyrd.

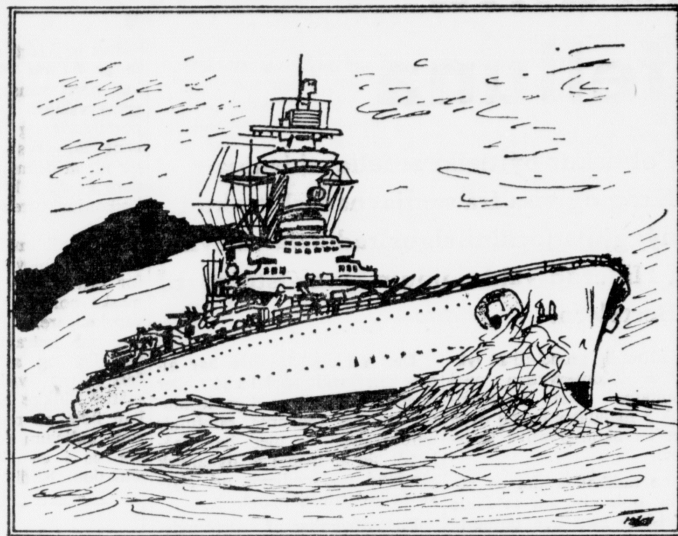
Óg meðan hetta sigldi Graf Spee fram móti sínum næsta ofri.

IV.

Tað æt Ashela, sum Clifford Shipping Co. eisini Newcastle-on-Tyne átti. Tað var 4.222 tons stórt og á leið frá Durban til Freetown, fullfermd við sukri.

C. Pottinger, skipari, sá fyrst Graf Spee tá hesin var 10 fjórðingar burtur á bakborðs síðu. Tað var tann 7. oktober, meir enn ein vika síðani, tey fyrstu tíðindini um Clement vóru kom in út, og í fyrstuni hevði hann

SLAGIÐ VIÐ LA PLATA

eftir G.Landsborough, Michel Nielsen týddi

ongan illgruna um krigsskipið.

Tað var bygt eins og tvey fronsku krigsskipini, og tá sýntist eins og tað mikið vildi kundi vera Dunkerque, so hann helt fríðarlaga leiðini fram til krigsskipið kom heilt nær. Av tí at tað kom siglandi við gronini beint ímóti, kundi hann ikki siggja, hvat flagg, tað bar, um tað bar nakað. Fyrst tá tað broytti kós og vendi síðuna til søu teir skillinga tað stóra týska hokukrossflaggið blaktra aftanfyri, men tá var tað eisini nógv ov seint at gera nakað. Í somu løtu fingur teir boð um ikki at nýta radiosendaran, og beint aftaná komu boðini um at leggja stilt. Pottinger kundi bert akta, og so leyp hann niðurundir fyri at beina fyri skipsappirinum. Av tí at týskarin var so nær, dámdi honum einki at tveita tey fyri borð, tí teir kundu lættliga finna tey aftur, og so koyrði hann tey ístaðin inn í fýrið í maskinuna. Tá hann kom uppafur á brúnna vóru týskararnir longu komnir umborð. Tann týski yvirmaðurin var illur, og boðaði Pottinger og manningini at sleppa sær í bátarnar alt fyri eitt, tí teir vildu spreingja skipið. Hetta gjørdi teir við eini dynamitpatrón, meðan manningin varð tikin umborð á Newton Beech, sum ímeðan var komin undan sjónarringinum.

Tann næsta dagin sóktu teir Newton Beech. Hon var ov sein, og kundi ikki fylgja við slagskipinum. Men teir gjørdi tað ikki fegin, tí hetta hevði tað at týða, at Graf Spee bleiv yvirfyllt við fólki.

Ongi boð vóru komin frá Ashela tí tað var gingið so skjótt fyri seg, og heima í admiralitetinum í London, biðaðu teir enn eftir tíðindum um lummaslagskipið í Suðuratlantshavinum. Íð hvussu er biðaðu teir eftir tíðindum um lummaslagskipið Admiral Scheer og

ikki Graf Spee. Men teir máttu bert biða, meðan týskarin ferð eftir ferð leyp á og sókti bretska farmaskip.

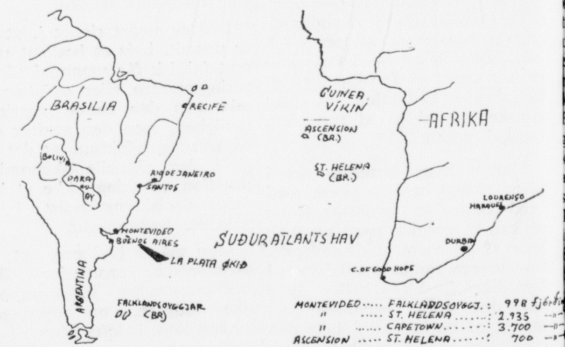
V.

Tað fjórða ofrið sást frá Graf Spee um kvöldið 10. oktober millum St. Helena og Ascension. Hetta var eitt stórt skip enn hini try, ein linari upp á 8.000 tons. Navnið var s.s. Huntsman, og tað var Harrison Lines, ið átti skipið. Manningin var stór, meir enn 80 mans, og skiparin, ið var úr Cheshire, æt A. H. Brown.

Tann vakthavandi yvirmaðurin boðaði skipara sínum frá um seks-tíðina um kvöldið, at

var tað ov seint, hóast skipið beinanvegin gav boð um at senda neyðarkall. Men tað var um ta tíðina, tá telegrafistar hava frivakt, so ongin hoy neyðarkallið frá Huntsman.

Nakrir heilt ungir sjóm komu um borð, og Brown biðaðu um at koma yvir á Graf Spee: Langsdorff, sum nú rættiliga visti, hvat hann skuldi gera, vildi tosa við hann. Graf Spee hevði ikki rúm fyri um 80 fangum afturat, og Langsdorff var ikki tann maðurin, sókti Huntsman og lat bretska hjálpina ligga í smáum bjargingibátum á miðum Atlantshavins. Hann var sanniliga ein rættur sjó- og hermaður.

eitt krigsskip var fimm fjórðingar stýriborð og nærkadist skjótt. Captain Brown kom upp í skundi fyri at hyggja at skipinum, og hann hann gjørdi eftir eini lítilli løtu av, at tað mátti vera Dunkerque, tí hann visti, at ein partur av tí franska flotanum var staddur í nánd. Tá krigsskipið kom við miklari ferð framvið, søu teir eisini tað franska flaggið afturi á reyvini, og alt sýntist at vera í lagi, men knappliga hvarv Tricoloran, og hokukrossflaggið bleiv vundið á mastur. Óg so

Nakrar fáar dagar sein sá manningin á Huntsmann fremmand skip afturat kom undan sjónarringinum, og vardi ikki leingi fyrr enn søu, at tað var eitt týskt tan skip. Teir roknaðu við, at tað var móðurskip hjá Graf Spee, men hvussu skuldu teir kunna vita, at navnið á hesum skipinum stutta tíð vildi flúgva kring allan heiminn, og at tað samstundis sum tey høvdu hetta navn, vildu seta tað samband við hugsanina um tað djevulskap og helvitis